

Roma sayariyta takyachin - Yupay Suqta

Historia Adventistapii profetik controversiakuna: Daniel 11:36 nisqamanta Uriah Smithwan James Whitewan chawpipi ch'awayta unanchay

Jeff Pippenger
2024-08-14

Suwakuyku soqta sutinchasqa willakuykuna proféticopi churanakuykunamanta, Adventismopa historiapi rikurisqankumanta 1798 watamanta kunan p'unchaykama.

“Historiawanpi, profeciawanpi ima Diospa Simin sut'inchay cheqay kaywan pantay yachachiywan unay pacha mana tukukuq tinkunakuyninta. Chay tinkunakuyqa kunankamaqa rikurishanraqmi. Ima kaqkuna ñawpaqpi karqan, wakmanta kutimunqaku. Machu rimanakuykuna kawsarichisqa kanqaku, musuq yachachiykunataq sapa kuti paqarimunqaku. Ichaqa Diospa llaqtan, iñiyninkupi hinallataq profeciapa hunt'akuyninpi rurayninkupi huk rakin kaspas ñawpaq, iskay kaq, kinsa kaq angelkunapa willakuyninkunata willarasqankurayku, yachanku maypin sayashankuta. Paykunapa huk kawsasqa yachayniyuqmi allin quri mantapas aswan chanin. Rumi hinata sinchita sayanankum, qallariyninpi hap'isqanku atinisqankuta tukukuykama mana kuyuchispa hap'iqaspa.” Selected Messages, libro 2, 109.

Ñawpaq qillqasqa artículoqa rimarqan Roma atiyiniqmanta ñawpaq kaq ch'iqninakuyta, hinallataq qhipa kaq ch'iqninakuytapas, kunanqa hap'isun Uriah Smithwan James Whitewan ukhupi rikusqa ch'iqninakuyta. Uriah Smithqa kinsa chunka suqtañiqin versículopi paypa kikin “sapallan riqsichisqan yuyaychakuy” nisqanta churakurqan.

“VERSO 36. Hinallataq reymi munasqanman hina rurangqa; hinaspataq pay kikinmi hatunchakungqa, hinaspataq llaqa dioskunamanta aswan hatun tukungqa, Dioskunapa Diosninpa contranpi admiraypaq simikunata rimangqa, hinaspataq allinta llusqinqa phiñakuypa hunt'akusqan kama; imaraykuchus chay kamasqa kaqmi ruwasqa kanqa.

“Kaypi rikuchisqa qhapaqqa manam qhepa qhawarisqa chay kikillan atiyiniyuqta niyta atinchu; chayqa papal atiyiniyuqmi; imaraykuchus kay sut'inchaykunapaq mana allin chu kanman chay atiyiniyuqman churaptinqa.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 292.

Smithqa reqsirqanmi, ñawpaq versículopi atiyqa “papal Roma” kasqanta, ichaqa ninqanmi versículo treinta y seispa rasgokuna mana proféticokuna kasqanta, papal Romata reqsinapaq. Chay nisqanqa llullaqmi. Yuyarinapaqmi, 1863 watapi hatarikuypi, Levítico qelqapa iskay chunka suqtayuq capitulonpi qanchis kutikunapa hukman churaskasqa karqan, chayraykutaq Habacucpa iskay tablankunapi qanchis kutikunapa rikch'ayninqa chinkachisqa karqan. 1843 chartapas 1850 chartapas qanchis kutikunata chartakunaq chawpinpi reqsichinku, iskaynintaq churasqanku cruzta qanchis kutikunaq siq'inpa chawpinpi. Qanchis kutikunamanta musuq k'anchay 1856 watapi chayamuqtin, hinaspa qhipamanta chinkachisqa kaqtin, chayqa Habacucpa iskay tablankunata chinkachiya señalarqan, hinallataq Profecía Espirituq autoridadninta, may sut'ita reqsichiqa, iskaynin chartakuna Diospa kamachisqan kasqanta.

Pani White nisqanman hina, Satanaspa qhepa llullakuyinqa Diospa Espiritunpa testimoniunta mana allinman churananmi; kaypitaqa ñawpaq llullakuyqa Diospa Espiritunpa testimoniunta mana allinman churanan karqa, chaypas iskaynin chartakunapi cimientopi churashqa cheqaq yachachikuykunata kuskallata qhesachananta rikuchirqa, astawan sut'itaq qanchis kuti nisqata.

1863 watapi hatarirqakuypiqa, Uriah Smithmi 1863 watapi llulla qillqa tablat rurasqa, chaymi qanchis kutiq línianta hurqukurqa. 1863 watakamaqa Uriah Smithqa qanchis kutiq k'anchayninman ñawinta wichqarusqaña karqa, hinaspataq Danielpa reqsisqa iskaq "phiñakuyinkuna" kasqanta mana rikuyta atirqachu. Chay iskaq phiñakuyinkunaqa qanchis kuti Israelpa hanaq allpa reino nisqapa contranpi, hinallataq Judápa uray allpa reino nisqapa contranpi kasqanta sut'ichanku. Ñawpaq kaqqa chunka hanaq ayllukunapa contranmi karqa, 723 BC watapi qallarispá 1798 watapi tukukusqa; iskaq kaqqa 677 BC watapi qallarispá 1844 watapi tukukusqa.

Gabrielqa Danielmanman hamuq pusaq capítuloqa hamurqa marah ricuyta sut'inchananpaq, hinaspan llamk'ayninwan tinkuchispa, 1844 watapaq iskaq kaq testigota qorqa. Danielpa pusaq capítulo kashqa iskaq waranqa kimsa pachak watakunaqa 1844 watapi tukukapurqa, chayllataqmi hanaq llaqtapa hurasqa mantawan uray llaqtapa hurasqa mantawan iskaq indignaciónkunamanta qhepa kaqninqa tukukapurqa.

Hinaspan nirqa: Qaway, yachachisqayki imam kanqa piñakuyqa qhepa tukukuyninpi; imaraykuchus churasqa pachapi tukukuynin kanqa. Daniel 8:19.

Qhipa tukukuynin ñawpaq tukukuyninpa reqsichin. Iskaq phiñakuykunamanta qhipa kaq, mayqinchus qanchis kuti nisqapa huknin rimayllañam, 1844 watapi tukurqa, ñawpaq phiñakuyinataq 1798 watapi tukurqa. Chay versículo, mayqintachus Smith nisqa mana papal atiyapaq ima nisqakunañapas kanchu, sut'ita reqsichirqa ima watapichus papakuna wañuyman apaq k'irita chaskinqaku.

Hinaspa reyqa munayninman hina ruwanga; hinaspa payqa huch'uychasqa kanmanmi, sapallan hatunchakunga tukuy dioskunamanta aswan hanaqpi, hinaspa Dioskunapa Diosninpa contranpi musphaytaq rimaykunata rimanga, hinaspa phiñasqa hunt'akunankama allinllam purinqa; imaraykuchus chay kamasqa kaqqa rurasqañam kanqa. Daniel 11:36.

«Rey» nisqa, kimsa chunka suqtaq versículopi, «piñasqa kasqa tukukuyinkama allinta purinqa». Qhawariy ima nisqanta Smith Daniel qanchis pusaqniyuq capítulo iskaq chunka kimsayuq, iskaq chunka tawayuq versículokunamanta, chay kikin libropi, maypichus nin papal atiyiniyuq mana allin atributokunata hap'inchu versículo kimsa chunka suqtata hunt'ananpaq.

“VERSÍCULO 23. Hinallataq paykunapa qhapaq suyunkupa qhipa p'unchayninpi, huchallikuqkuna hunt'asqa kaptinqa, huk sinchi uya rikch'ayninnaq rey, sasa rimaykunata entienden, sayarinqa. 24. Hinaspan kallpanqa ancha hatun kanqa, ichaqa mana kikinpa kallpanwanchu: musphayhina thuñichinqa, allin llusqinqa, rurayninkunatapas ruwaspa, kallpasapa runakunata, ch'uyanchasqa llaqtatapas thuñichinqa. 25. Yachayllawanpas llullakuyta makinpi allin llusqinanpaq ruwachinqa: sonqonpin kikinmanta hatunchakunaykama wiñanqa, hawka kaywanmi achkakunata chinkachinqa: qhapaqkunapa Qhapaqnintapas contra sayarinqa; ichaqa mana runapa makiwanchu p'akichisqa kanqa.

“Kay atiyqa atipan chay chusku rakikuna cabraq qhapaqsuyunmanta qhepanpi paykunaq qhapaqsuyunpa qhipa pacha, chayqa, puriyninkupa tukukuyninman qayllapi. Chayqa, mana iskayrayaspa, kikinmi versículo 9-pi nisqa huchuy waqra, hinallataq qhepan versículokunapi. Roma-man churay, imaynachus versículo 9-manta willakuykunapi qhawachisqa, hinaspa llapantapas sumaqa tinkun hinaspa sut’ita rikurin.”

“‘Huk sinchi uya-uyayniyuq qhapaq.’ Moisesqa, kay kikin atiyinmanta judiokunaman hamuq castigasqanta willakuspan, sutichan ‘huk sinchi uya-uyayniyuq nación’-nispa. Deut. 28:49, 50. Manam mayqan llaqtapas Romanokunamanta aswan manchay rikch’akuqchu karqa maqanakuy churakuyninkupi. ‘Sasa rimaykunata entiendi.’ Moisesqa, chayraq willasqa qhelqapi, nin: ‘Simiynintaqa manam entiendinkichu.’ Kaytaqa manam Babiloniokunamanta, Persiakunamanta, ni Griegokunamantapas judiokunapaq nisqachu kayman hina; imaraykuchus caldeo simiwan griego simiwanqa Palestina llaqtapi hukman hukman hinaqa rimasqa karqa. Latin simiwanqa ichaqa mana chaynachu karqa.”

“‘Mana huch’achakuqkuna hunt’akapunankukama.’ Tukuy tiempu, Diospa llaqtanwan paykunata ñak’arichiqlakunaq chawpinpi kasqan tinkuyqa qhawasqalla kachkan. Llaqtanpa huch’ankuraykunamantaqmi paykunaqa prësu kayman rantisqa karqanku. Huchapi sapa kuti qhipakuyñinkutataq aswan sinch’i muchuymán apamurqa. Mana hayk’aqpas judiokunaqa, huk llaqta hina, Roma runakunaq kamachikuyninman yaykusqanku p’unchaykunapi hinaqa, aswan millay kawsayniyoqchu karqanku.

“‘Atipaq, ichaqa manan kikin atiyinwanchu.’ Romanokunapa allin lloqsisqankuqa aswanmi karqa yanapaq masinkunapa yanapayninrayku, hinaspa awqankunapa chawpichakusqankurayku, chaykunatam paykunaqa sapa kuti listollaña karqaku allinpaq hap’ipaykuyta. Papal Roma pas atipaqmi karqa kay pachapi atiyiniyuq kamachikunawan, paykunam hawanmanta kamachiyta ruwayninta espiritu kamachiywan apaq.

“‘Payqa admirakuyta tukuchinqa.’ Señorqa profeta Ezequiel nisqanwan judío runakunata willarqan paykunata “tukuchiypi yachaqa runakunaman” entregananta; hinaspa Jerusalén llaqta romana ejércitoq makinkunawan tukuchisqa kaptin, hunu pachak waranqa judío runakuna wañuchisqa kayqa profetaq siminkunata manchaytaq takyachiq chiqapchasqan karqan. Hinallataq Romaqa iskay kaq, ichaq papal nisqa pacha-ninpi, pichqa chunka waranqa waranqa mártir runakuna wañusqanpaq huchayuq karqan.”

“‘Hina llullakuyninwanpas maquimpi engañokuyta allinta wiñachinqa.’ Romaqa llaqa huk atiyiniyoqkunamanta aswan sut’ichasqa karqa engañokuy yuyaywan, chaymanta nacionkunata kamachikuynin uraman apamurqa. Kayqa cheqaqmi iskayninpaqpas: pagano Romaqpaqpas, papal Romaqpaqpas. Chayraykun hawka kaywan achkakunata chinkachirqa.”

“‘Hinallataq Roma, huk kamachiqninkunapa runanpi, sayarirqan reykunapa Reyninpa contra, Jesucristo contra wañuchiy kamachita qospan. ‘Ichaqa maki mana kasqanwan p’akichisqa kanqa,’ nisqa rimaymi kay atiyiniyuqpa chinkayninta reqsichin, iskay kaq capitulopi estatuata maqasqa kasqanwan tupachispa.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 202–204.

Smithqa, iskay kuti pasajepi, reqsichinmi sasachakuy willakuykunapi pagano Romapa papal Romapa ima kasqanpas hukllaña tikrasqa kananpaq, imaraykuchus chaykunaqa Roma llaqtapa

iskay pacha kasqanmanta rikuchisqanlla kanku; hinallataq Daniel libro iskay ñiqin capítulo ukhupi fierrowan t'uru chaqrusqa kasqan hina, chayta Sister White reqsichin iglesiapa kamachikuyninwan estadopa kamachikuyninpa unanchaqnin kasqanta. Danielqa, Smithpa rimashan versículokunapi, Romaq “allinta qispispa ruwasqanta”, hinaspa Romaq “engaño nisqa allinta makimpi wiñachisqanta” reqsichiptin, Smithqa ninmi verso kinsa chunka suqtañiqinpi “rey” nisqaqa, mayqan “allinta qispinqa phiñakuypa hunt'akusqan kama,” pagano Romapas papal Romapas iskayninpaq huk willakuy ricch'ayta reqsichisqanta. Chaymantataq ninmi verso kinsa chunka suqtañiqinpi Romaq ima ricch'ayninpas mana papal atiyinmanta rimanchu.

Ñoqaykuqa Smith-ta rimarisqayku Roma llaqta hina rikch'akusqanmanta yanapachinapaq, paykunaqa suwa runakuna kasqankuta, chaykunaq visionta sayarichiqkuna kasqankuta sut'inchanaq; chunka tawañiqiyuq chay versículopi tawa profético característicakunamanta hukninmi kan: Romaqa kikinkunata hatunchakunku.

Chay p'unchaykunapin achkakuna hatarinaku uray llaqtapa reyninpa contra; hinallataq llaqtaykimanta waqllaq runakunapas hatarinaku rikuchisqa musquyta sayachinankupaq; ichaqa urmanqaku. Daniel 11:14.

Smith nisqan ninmi, kimsa chunka suqta qillqapi reyta sut'inchasqan nisqakuna manam papal atiyinwan tupanchu, ichaqa ñawpaqpi hark'asqanmi chunka tawa qillqapi Roma kasqanta, pay kikinta hatarichisqanta. Chaywanpas kimsa chunka suqta qillqapi reyqa “kikinmanta hatuncharikunqa.” Chay kikin reylla kimsa chunka suqta qillqapipis “dioskunapa Diosninpa contranpi musphachikuq rimaykunata rimarinqa.” Danielpi papal atiyinqa “Ancha Hananpi Kaqpa contranpi hatun simikunata rimarinqa,” hinallataq Apocalipsis libro pipis papal atiyinqa Ancha Hananpi Kaqpa contranpi diospa sutinta millaychachin.

Hinaspam simita qosqaku karqan hatun nisqakunata, hinaspa Diosta k'amisqakunata rimanampaq; hinaspam atiy qosqaku karqan tawa chunka iskay killa pacha chaypi qhipakunampaq. Hinaspam siminta kicharirqa Diosta k'aminampaq, sutinta k'aminampaq, tabernáculonta k'aminampaq, hinaspa hanaq pachaqpi tiyakuqkunatapas. Apocalipsis 13:5, 6.

Tawaq profético nisqakunaqa, papal atiyinmanta imayna sut'inchasqa kasqanpas, kinsa chunka suqtañiqi versículopi reqsichisqa kachkan.

Qhapaqmi munasqanman hina ruwanka; hinaspa pay kikinmi hatunchakunka, llapa dioskunamanta aswan wichayman hatarichikunkataq, hinaspa dioskunapa Diosninpa contranpi musphayllapa rimaykunata rimanka, piñakuynin hunt'akunan kama allinllata purinqa; imaraykuchus chay nisqa kamachisqaqa hunt'akunqapuni. Daniel 11:36.

Runakuna yuyaychakuqkunaqa achka kuti mana atinapaqmi confiakuyta, ichaqa achka Adventista yuyaychakuqkunaqa rikuchinku sut'i chiqaq kayta: chayqa karqan kimsa chunka suqtañiqin versículo, maymantachus apóstol Pabloqa 2 Tesalonicensesmanta paraphraseaspa rimarqan huchapaq runamanta.

Ama pipas ama qankunata llullachichunchu ima ñanwanpas; chay p'unchayqa mana hamunqachu, ñawpaqta huk hatun sapaqchakuy mana chayamuspa, hinaspa hucha runa

rikuchisqa mana kaspas, chinkaypa churin; paymi tukuy Dios sutichasqa kaqpa, utaq yupaychasqa kaqpa hawanman sayarispas hinaspa pay kikinta hatunchaspa; chayhinaqa, payqa Dios hina Diospa templonpi tiyaykun, kikinta Dios kasqanta rikuchispa. 2 Tesalonicenses 2:2, 3.

Kimsa chunka suqtañiqin chiqan riman: “payqa ancha hatunchakuspa, sapa dioskunamanta aswan hatun tukonqa”; hinaspa Pablo nin: “huchayoq runaqa rikuchisqa kanan, chinkachiypa churin; Dios sutiyoq llapa imapaqpas, utaq yupaychasqa llapa imapaqpas, sayarikuspa hinaspa hakuqlla hatunchakuspa paykunamanta aswan hatun tukusqa.” Sut’itaqmi Smith mana ima profético atiyniyoqchu karqan, chunka suqtañiqin chiqanpi rey nisqaqa, chunka suqtañiqinman chayaq ñawpaq chiqankunapi rimakusqa reymanta huk karqan nispa ninanpaq. Gramática nisqapiqa mana ima chaninchasqan karqanchu pantasqa churayninta ruwanampaq; hinaspa paypa nayninqa, chunka suqtañiqinpi papaq atiyinpa mana ima característicankuna kasqanrayku chayta ruwarqani nisqantaq, Escritura-ta qewiy kasqan karqan, sapallanpa sut’i yuyaychakuyta sayachinampaq.

Noqaykuqa aswan allin takyachisqa profecía simita kapuniku; chayman yuyaychaykuspachikichik allinta rurankichik, tutayasqa maypipas achki hina k’anchariqman hina, p’unchay paqariqkama, ch’aska qhispi p’unchaypa sonqoykichikpi sayariqkama: Kayta ñawpaqta yachaspa, Qelqasqa Simipi ima profecías mana pipa sapallan yuyayninmanta sut’inchasqachu. Profecías mana runapa munayninmanta ñawpaq p’unchawkunapi hamurqanchu; aswanqa Diospa ch’uya runankuna rimarqanku Espíritu Santopa apasqan kaspas. 2 Pedro 1:19–21.

Laodicea nisqapi Adventista watakunapi achka Adventista teólogo-kuna, pastor-kuna, qillqaq-kunapas rimarqanku Smithpa churaynin allinchu mana allinchu nispa. Australia llaqtamanta huk pastor, Louis Were sutiyoq, ñawpaqpiña wañusqa, ministerionpa aswan hatun rakinta Smithpa llulla profético nisqa modelo contra sayarispas spendirqan. Chay contra sayariyninpa imayninqa manam sapallanchu Smith qhepa qhepaman chayan qhapaqta tawa chunka pichqayuq versiculopi Turquía nispa reqsisqanrayku, aswanpas Smithpa plataforma nisqan Armagedónpa mana allin churaynintapas paqarichirqan. 1980 watakunapi ichapas chay pacha-pi, huk Adventista qillqaq huk librota qillqarqan kay sutiyoq: Adventists and Armageddon, Have we Misunderstood Prophecy? Qillqaqpa sutinqa Donald Mansellmi, chay libroqa kunankamapas tarikunraqmi.

Mansellqa huk ñiqin Pacha Ch’iqanakuyman, iskay ñiqin Pacha Ch’iqanakuyman ima ñawpaqman hamuq willakuyta qatiparqan, hinaspa rikuchin imayna iskaynin chay ch’iqanakuykuna qayllayamushaspa qhawasqa kaptin Adventista evanhelístakuna qallarisqanku Smithpa pantasqa churayninta llamk’achiyta, maypichus Turquíaqa chiqap Jerusalénman purisqan Armagedónpa señalan hina, hinallataq kay pachapa tukukuyninpa señalan hina yuyasqa karqan. Payqa iglesiapi miembrokunaq qillqasqan rollokunawan rikuchin imayna sapa ch’iqanakuy qayllayamushaptin achka almaskuna Adventista iglesiapa miembro kayninman pusasqa karqanku, evanhelístakunaq proféticota ñit’isqanrayku, Smithpa Armagedónmanta pantasqa qhawariyninmanta horqosqa.

Mayqin guerra tukukuptinpas, hinaspa pantasqa willakuykuna mana hunt’akuptin, iglesiapa Smithpa ruwasqan proféticopa modelonmanta aypasqan runakunamanta aswan achka runakunatan

chinkachirqan.

Milleritakunaq hatun qallariy willakuyninta Smith qhispichisqanrayku, hinaspa Danielpa kimsa chunka suqtayuqmanta tawa chunka pichqayuqkama qillqasqa versículokunamanta sapallanpa yuyayninman hina qhawarisqanta wiñachiyta munasqanrayku, Smithpa yuyaychayninqa kunan p'unchaw ruwaykuna patapi sayasqa huk profétik modelo-ta paqarichirqan.

Daniel chunka huk ñiqin t'aqapi tukuyninman chayamun rey-manta Smithwan James Whitewan rimanakusqankupi, James Whiteqa huk yuyayman hina qhawarichirqan, chaymi pisilla simipi Smithpa profétic saphin t'iqsinnaq kasqanta rikuchirqan. Whiteqa yachachirqan: “profecíaqa historiata paqarichin, ichaqa historiaqa manam profecíaqa paqarichinchu.”

Adventismomanta allin willakuqkuna, iskaynin hatun awqanakuykunamanta ñawpaqta llamk'aqkuna, wiñachkaq historiata llamk'achirqanku Smithpa pantasqa profetik modelonta Armagedonmanta qhawachinankupaq; hinaspa paykunapa rurasqanku, awqanakuykunaman qayllaykuchkaptin ancha bendecisqas hina rikurisqa kaq, qhipaman suyupta qichusqa hina tukurqan, profetik modeloqa sapaq interpretaciónmanta sayarisqa kasqanmanta sut'ichasqa kaptin.

Llullaq willakuy qollqeyoqkunamanta allinta waqaychakuychik; paykunaqa ovejapa p'achallanpi qankunaman hamunku, ichaqa ukhupinqa mikhunayasqa atokkuna kanku. Rurayninkuwanmi reqsinkichik. ¿Kachun runakuna kiskamanta uvasta pallankuchu, icha cardomanta higos-ta? Chay hinallataqmi llapa allin sach'a allin ruruta apamun; ichaqa millay sach'a mana allin ruruta apamun. Allin sach'aqa mana atinqachu mana allin ruruta apamuyta, nitaq millay sach'aqa atinqachu allin ruruta apamuyta. Sapa sach'a mana allin ruruta apamuqqa kuchusqa kan, hinataq ninaman wikch'usqa. Chayraykun rurayninkuwan reqsinkichik. Mateo 7:15–20.

Smithpa munayninta, kimsa chunka suqta versículopi reypa sapaq profétiko rikchayninta wiñachinapaq, chaymi puqunman aparqa soqta plágapa hinaspa Armagedónpa mana allin churananta pas.

Hinaspa soqta kaq angelmi copanta hatun Éufrates mayuman tallirqan; chay mayupaq yakuynintaq chaquirichisqa karqan, inti lloqsimuy lawmanta reynikuna hamunankupaq ñan allichasqa kananpaq. Hinaptinmi rikurirqani kimsa qhelli supaykunata sapokuna hina, dragónpa siminmanta llusqimuqta, animalpa siminmantapas, llulla willakuq profetapa siminmantapas. Paykunaqa supaykunapa espiritunkunami, milagrokunata ruwaspa, kay pachapa reyninkunaman, hinallataq llapa kay pachapi kaqkunamanpas rinqaku, llapa-atipaq Diospa hatun p'unchayninpi maqanakuyman huñunankupaq. Qhawariy, suwa hina hamuni. Kuisqa kachun mayqinchus rikch'arisa qhawaspas kachkan, p'achankunatapas waqaychaspa, ama q'ala purinanpaq, penqakuynintapas ama rikunankupaq. Hinaqtinmi payqa paykunata huñurqan hebreo simipi Armagedón sutiuyuq cheqaman. Apocalipsis 16:12–16.

Ñawpaqpiña rikuchisqayku hina, soqta kaq plagaqa runakunapa probacionnin tukukuyninmanta qhipaman hamun; chayrayku, “p'achaykikunata waqaychaychis” nispa willakuyqa huk pruebayuq asuntoymanmi tupan, chaymi ñawpaqta pasan Michael hatarimunamanta, runakunapa probacionnin tukukunamanta, hinaspa ñawpaq kaq plaga qallarinanmanta. Soqta kaq plagaqa

dragónpa, bestiapa, hinaspa llulla profetapa rurayninkunatam reqsichin, paykunam kinsantin hukllaypi huñunakunku utqaylla hamuq domingo kamachiypi. Chay kinsa-hukllayqa Kunan Pacha Roma-mi; Kunan Pacha Romapa chay kinsa-hukllayta reqsichiq hinaspa takyachiq unanchanqa “llaqtaykipa suwa runankuna”mi, paykunam “musyayninta takyachinankupaq hatarinkunku” hinaspa “urmaykunku.”

Soqta onqoyta yachasqa kaptin, soqta ñak’ariypa waqyaynin huk almaq p’achankunata waqaychananpaq atichin; ichaqa mana chaskisqa kaptinqa, huk almata q’ala qhipachin, chaymi Laodicea runapa phichqa kayninkunamanta huknin. Chay waqyayta sayachiq unanchaqa llaqtaykipa suwak runankunam, paykuna kikinkuta hatunchakunku hinaspa qhipaman urmaykunku. Salomón nirqan: Diospa llaqtan mana chay rikuyniyoq kaptinqa, chinkapunqaku.

Maypichus mana rikch’aynin kaqtin, runakuna chinkapunmi; ichaqa leyta waqaychaqqa kususqanmi. Proverbios 29:18.

Hebreo simipi “pirdiy” ninqa nin “q’alallaqta ruwanam” niyta munan, hinaspa Juan qillqarqan: “Kusisqa kachun mayqanpas rikch’arispas qhawan, p’achankunatapas waqaychan, ama q’ala purinampaq, hinaspa p’enqakuyninta rikunankupaq” nispa. Smithqa pantarqan Norte rey nisqapi, chay llulla profético cimientonmi saqerqan payta huk profético aplicación nisqata wiñachinampaq; chayta chaskisqaqa q’alallayta rurachin, chaymi Laodicea runakunapa unanchaqninku, paykunaqa Señorpa siminmanta wijch’usqa kanku.

Smithqa mana sasachakuychu machaq llulla reqsichisqanta “Norte Rey” nisqamanta, profetisapa warmi Ellen Whitepa qosan James Whitepa contranpi, rimarinanpaq. Adventista historiador-kuna, chaymanta Sister Whitepas, paykunaq reqsisqa ch’iqninakusqankuta rimarinku. Ellen Whiteqa qosan James White-tawan Smith-tawan sinchita qayapayarqan, Daniel chunka hukniyuqpi “norte rey” nisqapi pitaq rikuchisqa kasqanmantam paykunaq huk yuyayniyuq kasqanku llaqtapa ñawpaqman churachikusqanrayku. Hatun llakikuy 1844 qhipa ñawpaq Adventista qillqasqapi, James Whiteqa qelqarqan:

“Jesusqa hatariykuspa, punkuta wichq’arqan, ñawpaq p’unchaykunamanta Kaqman hamurqan, qhapaqsuyunta chaskinanpaq, 1844 watapi qanchis kaq killapi, chayta llapan sonqoywan creenim. Qhawariy Lucas 13:25; Mateo 25:10; Daniel 7:13,14. Ichaqa Miguelpa sayariynin, Daniel 12:1, huk ruway kasqanta rikuchkan, huk chaypaq. 1844 watapi hatariyninqa karqan punkuta wichq’ananpaq, Taytaman hamunanpaq, qhapaqsuyunta chaskinanpaq, hinallataq kamachiy atiyta reynanpaq chaskinanpaq; ichaqa Miguelpa sayariyninqa, ñan paypa kapuq qhapaq kamachiy atiyta rikuchinapaqmi, mana allinkunata chinkachispa, runankunata qispichispataq. Miguelqa sayarinan tiyan chay pachapi, maypachachus 11 kaq capitulopi qhepa atiyniyuq tukukuyninman chayan, mana pipas yanapananpaq kaptin. Kay atiyniyuqmi qhepa kaq, Diospa cheqaq iglesianta saruchaq: cheqaq iglesiaqa kunankamapas sarusqa kachkan, tukuy cristiandadmanta qarqosqataq kachkanrayku, chaymanta qispin qhepa ñak’arichiq atiyniyuqqa manaraqmi ‘tukukuyninman hamusqa’; Miguelpas manaraqmi sayarisqa. Kay qhepa atiyniyuq, santo runakunata saruchaq, rikuchisqa kachkan Apocalipsis 13:11-18pi. Yupayninqa 666.” James White, A Word to the Little Flock, 8.

Imaynatataq Smith “musuq k’anchaynin” nisqanta qallarichispa “Daniel qhapaq chunka hukniyuq capitulo-pi qhipa atiyinmanta” rimarisqa kaqta, James Whiteqa Smithpa chay yuyayninta mana musuq k’anchay hina rikarqachu, aswanpas sayarichisqa cimientokunapa contranpi maqanakuy hina. Daniel chunka hukniyuqpi Roma llaqtapa norte lawpa rey hinakasqanmanta Uriah Smithwan James Whitewan chawpipi karqan chay qillqanakuyqa sapaq rasgokunayoqmi; chaykunataqa, profecía yachaqkuna hina, Adventista historiapi huk qillqanakuykunawan tantachinanchik tiyan, Roma yupaychana unanchanmanta rimarisqakunawan.

Chay hinallataq kaymanta hukninmi sapaq yuyaymanta riqsichiyta yaykuchisqan. Huktawan hinallataq, chay sapaq yuyaymanta riqsichiyta churayqa sasa lliw simi kamachiypa qichusqanwanmi mañakun, imaraykuchus Smithqa manam qhawarqanchu kimsa chunka suqta-yuq versículopi llaqa profético kayninkuna Romaman rimashasqanta, aswanpas manam qhawarqanchu simi kamachiypa sayaynin mañakusqanta chay kimsa chunka suqta-yuq versículopi reypas ñawpaq pasajepi rikuchisqa kaq reywan kikin kananpaq.

Hukninqaqqa, sapallan hamut’asqanmanta qillqasqa yuyayqa sayarichisqa chiqaqkunata qichusqa kasqanmi. Hukninqa, chayqa Profecíapa Espíritu nisqap atiyininta mana chaskisqanta rikuchin. Huknintaq, Roma-manta ñawpaq pantasma yuyayqa chayayta apamun, profético nisqa rikch’ayman, mayqen runapas mana saqepayta atinchu p’achankunata, runakunaq probación nisqan tukukuyninman asuykuspa. Huknintaq, sapallan hamut’asqanta llaqtapaq ñawpaqman wiñachiyta munasqanmi. Hukninqa, sapallan hamut’asqa qillqasqa yuyayqa mana pantasma musuq k’anchay nisqawan reqsisqa kasqanmi. Kay llapan kayninchikqa kunan p’unchay rimaypi “llaqtaykikunaq suwaqkuna” nisqapi rikuchisqa kachkan.

Roma llaqtapa qhepa controversian, ñawpaq controversianwan rikch’akusqa kaqta—“llaqtaykimanta suwa runakuna” nisqawan reqsichisqa kaqta—Uriah Smithpa hinaspa James Whitepa controversiankupa profético siqiwan huñusqaqtinchik, huk clase runakunaqa profecíankupa modelo-ninta sapallan yuyayman hina ruwasqankuta rikusun, chaymi cimientospi kaq chiqaqta qhesachan.

Allin sayaq cheqaqkunata mana chaskiyqa kkillanmanta sut’inchin Profecía Espíritu-pa atiniyninta mana chaskisqanta, chaymi allinta sinchita hark’an chay sayaq cheqaqkunata. Chay laya runakunapas munasqallataqmi rikch’ayninkuta llaqpaqa ñawpaqenpi rikuchiyta, mana imatapas yupaychaspa ima llakikuykunachus hatarinqa yachachiyqa ima ruwaytapas Diospa llaqtanman kay pachapi llaqa muyuriqninpi.

1844 watapi qhipamanlla, Adventismo nisqapa ñawpaq mirayninpi, Roma-manta huk ch’aqway wakmanta yaykuchisqa karqa. Chay ch’aqwayqa qhatiykachasqalla karqa, Adventismo nisqapa kinsa kaq mirayninpi llulla qhawariy chaskisqa kanankama. Kunanqa “sapa p’unchaw” nisqamanta ch’aqwayta suqta siq’ikunamanta tawa kaq hina qhawarisun, kunan pacha siqi hawan siqi yachachiyqa rikchayninpi qhawarisqanchikman hina.

Ichaqa Romaq rimanakuykunapa tawa kaq siqinta hap’iqtinchik manaraq, yuyarinapaqmi kashan ñawpaq qillqapi, Daniel qillqapa chunka hukniyuq kaq capítulo chunka kaq versiculonta rimashaspa, kaynata nisqanchikta: “Chunka kaq versiculopas chiqanta tinkuchin Levítico iskay

chunka suqtaqpi ‘qanchis kutita’ pakasqa historiaman, ichaqa chay cheqaq kayninca manam kaypi rikuchishanchik ukhunchu kashan.”

Uriah Smithqa 1863 watapi pusaq karqan qanchis kuti nisqanta mana chaskispa. Payqa chay yachay yapasqanta chay yuyaymanta mana chaskirqachu, Hiram Edson qillqasqa, chay yuyaymanta artikulokunapi rikuchisqa, hinaspa 1856 watapi Reviewpi rikhurichisqa. Smithpa huk kuyuywan kуска kasqanpa allinman churasqa, mayqanmi qanchis kutita rikuchirqa, ichaqa chaymanta qhipaman kikillan yuyaymanta yachay yapasqanta mana chaskisqanpa ima ninankunapas Smithpa chay norte kamachiqmanta “musuq k’anchay” nispay rimarisqa qallarichisqanpa característicankunamanta yuyaypa hawanmanmi kachkan; ichaqa Roma-manta Adventistakunapa churanakuykunapa lineanta qhawarisqanchikta tukukuptinchikqa, kutimusunchikmi iskayninta: Danielpa chunka hukniyuq capítulo chunka versículopa ancha allin significanciata, hinaspa ima kasqanta chay 1856 watapi chay qanchis kutimanta yachay yapasqawan hamuq Laodicea willakuyninta Smith mana chaskisqa rikuchisqanmanta.

“Ñawpaq, iskay ñiqin, kimsa ñiqin angelkunapa willakuyninkunamanta ñuqanchikpa iñiyninchikqa allinmi karqan. Hatun ñanpaq señalkuna, mayqenkunatachus pasashanchik, mana kuyukuqmi kanku. Ukupachapa soldadonkunapas sapankankuman kallpachakuspa, paykunata cimientonmanta qichuyta munaspa, atipaykusqankuta yuyaspa kusikunkuman chaypas, manam atinkuchu. Kay cheqaq kaypa sayanakunaqa wiñay urqukunahina sinchita sayanku, runakunapa llapan kallpankuwan Satanaspa, hinallataq paypa soldadonkunapa kallpankuwan kуска llank’asqankumantapas mana kuyurispa. Ancha achkata yachakuyta atisun, hinallataq Qellqasqakunata sapa kuti mask’arispapa qhawarinanchik tiyan, kaykunachus chayna kasqanta.” Evangelism, 223.

“Cheqaq chiqaq ñanmarkakuna chiqaq kaymanta, profetapa historiampi maypi kasqanchista rikuchispa, ancha allinta waqaychasqa kananmi, ama urmachisqa kananpaq, chaypa rantinpi teoriakunawan churachisqa kananpaq, chaykunapaq pantayta apamunman, manataq cheqaq k’anchayta.” Selected Messages, libro 2, 101, 102.

“Kay pacha pachapi achka kallpachakuykuna ruwasqa kanqa iñiyninchista chinkachinapaq santuario nisqapa tapukuyinmanta; ichaqa ama iskayrayasunchu. Iñiyninchispa cimientunkunamanta mana huk t’ipsitapas kuyuchisqa kananchu. Cheqaq kayqa sapa kutin cheqaqmi kachkan. Pipas mana allinta yuyayman churakuspa iskayrayaq rikurinqa, pantasqa yachachiykunaman apasqa kachkanqa, hinaspa tukuyti tarikuspa ñawpaqpi cheqaq kasqanmanta chaskisqanchis evidenciakunapaq mana iñiq runaña kanqa. Ñawpa señalkuna waqaychasqa kananmi, ama mayman richkasqanchista chinkachinanchispaq.” Manuscript Releases, volumen 1, 55